

Asia: VN/10633/2020

Digitaaliset keinot koronaviruskriisin jälkihoidossa -työryhmän väliraportti

Väliraportissa on kuvattu koronaviruskriisin aikaista digiloikkaa laajasti eri sektoreilla. Katsotteko, että sektorien kehitystyötä on kuvattu riittävällä tavalla?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Suomessa arvioidaan olevan 193 000 muistisairasta ihmistä, joista 100 000 ihmistä sairastaa lievää muistisairautta ja 93 000 ihmistä keskivaikeaa tai vaikeaa muistisairautta. Muistisairaudet aiheuttavat edetessään vakavia kognition ongelmia, jolloin erilaisten digitaalisten laitteiden käyttö vaikeutuu, edetessään estyy.

Muistisairaudet ovat erityisesti ikäihmisten sairauksia, joskin arviolta 7000 työkäistä sairastaa muistisairautta. Raportissa todetaan, että 75 - 89 -vuotiaista vain 27 prosentilla on älypuhelin (yli 90 vuotiaiden osalta osuus todennäköisesti pienenee edelleen) ja että yli 65 vuotiaista 63 prosenttia käyttää viikottain palveluja jotka vaativat vahvaa tunnistautumista kun muusta väestöstä vastaava luku on 75 prosenttia. Luvut kertovat vanhemman iän merkittävästi vähentävän digitaalisten laitteiden käyttöä ja tästä vielä erottuva joukko lienee kognitio-ongelmia kokevat muistisairaant.

Väliraportin mukaan Sosiaali- ja terveydenhuollossa koronakriisin aikana iäkkäiden etäpalveluja käytettiin 53% palveluista. Raportti ei kerro minkä sisältöisiä nämä etäpalvelut ovat olleet eivätkä sitä, millä välineellä ne on toteutettu. Koronakriisin aikana yli 70 vuotiaalle annettiin vahva suositus eristäytymiseen sekä kotona että palvelu- ja laitosasumisessa. Monet ikäihmiset tulkitsivat asian täydelliseksi eristäytymiseksi, eivätkä uskaltaneet tai pystyneet esimerkiksi ulkoilemaan lainkaan, vaan pysyivät täysin eristyksissä kodissaan. Käytännössä kotiin vietäviä palveluja karsittiin vain todella välttämättömiin käynteihin. Tämän palvelun korvaamista ns. etäpalveluna (esim. puhelinsoittoina kotiin?) tulee tutkia nyt kriisin pahimman vaiheen mentyä. Voidaanko etäyhteyksillä tukea fyysisesti eristetyn henkilön toimintakykyä? Jatkotutkimus tästä on erittäin tarpeellinen. (STM?)

Kansalaisyhteiskunnan toiminnassa on lyhyesti todettu että monilta osin toiminnot ovat sellaisia, ettei niitä voi järjestää täysin verkossa. Hyvä, että tämä on huomioitu. Järjestömme kehitystyössä haaste on, kuinka tavoitamme muistisairaita ikäihmisiä verkko- ja etäpalveluiden avulla.

Katsotteko, että toimet, joita väliraportissa esitetään, riittävässä määrin edistävät tavoitteita? Jos ette, miten toimenpiteitä tulisi täydentää?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Kohdassa digiosallisuus - osaaminen ja yhdenvertaisuus todetaan, että järjestöt ovat keskeisessä roolissa kansalaisten digitaalisten valmiuksien kasvattamisessa osana VM:n käynnistämää digitalisaation edistämishjelmaa.

Koronakriisin aikana järjestötoimijat ovat ottaneet suuren vastuun jäsentensä ja asiakkaidensa valmiuksien tukemisessa yhdistysten hallinnon siirtyessä verkkokokouksiin ja erilaisten vertaistukiryhmien siirtyessä verkkoon. Järjestötoimijoiden valmiudet opastaa ja ohjata jäseniään ja asiakkaitaan digitalisaation käyttöön vaihtelevat, mutta pakon edessä on paljon tehty kansalaisen valmiuksien kasvattamiseksi. Järjestöillä ei kuitenkaan ole pysyvää resurssia kehittää digitaalisia palveluitaan, vaan työtä tehdään useimmiten hankerahoitusten ja satunnaisten toimintarahoitusten turvin.

Mitkä toimenpide-ehdotukset tulisi priorisoida? Millä perusteilla?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Mielestämme tulee priorisoida digitaalisia palveluiden saavutettavuus. Saavutettavat palvelut ovat hyviä paitsi erityisryhmille niin kaikille digitaalisia palveluja käyttäville. Palveluiden käyttäjälähtöisyyttä tulee edelleen kehittää. Tällä hetkellä esimerkiksi muistisairauksien aiheuttamat lievätkin kognition heikentymät syrjäyttävät palvelujen käytöstä kymmeniä tuhansia ihmisiä.

Edelleen tarvitaan perusinfraan turvaamista, eli nopeiden ja kohtuuhintaisten laajakaistayhteyksien toimintavarmuus, turvallisuus ja saavutettavuus. Tällä turvataan ihmisten yhdenvertaiset mahdollisuudet, riippumatta henkilön taloudellisesta tilanteesta tai asuinpaikasta.

Mitä toimenpide-ehdotusten toteutuksessa tulee huomioida?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

Toimenpide-ehdotuksissa on viitattu jo käynnissä oleviin hankkeisiin, joiden osana toimenpiteitä voidaan edistää. Tunnistatteko muita hankkeita, joihin toimenpiteet tulisi kytkeä?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Muistiliitto ja Miina Sillanpää säätiö ovat STEA:n hankeavustuksella tuottaneet Muistipuisto® verkkosivuston jonka jokainen kehittämisvaihe on tehty muistisairaiden ihmisten kanssa yhteistyössä. Esimerkkinä käyttäjäraadin avulla tehdystä työstä.

Keitä toimenpiteissä ja niiden toteutuksessa/mahdollisissa tulevilla hankkeissa tulisi olla mukana ja miten hankkeet tulisi resursoida? Olisitteko itse halukas osallistumaan toteutukseen?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Painotamme käyttäjäraateja tai muita käyttäjiä osallistavia toteutuksia.

Vapaamuotoinen lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Muistiliitto ry on tiedustellut jäsenyhdistyksiltään koronaviruskriisin ajan vaikutuksia jäseniinsä ja yhdistysten toimintaan.

Muistisairauden aiheuttama kognition heikentyminen syrjäyttää osalta ihmisiä digitaalisten palveluiden käytön. Huomautamme, että kansalaisten peruspalveluilta, kuten pankki- sosiaali- ja terveyspalveluilta tulee edelleen edellyttää myös esim. puhelimitse ja suoraan ihmiseltä - ihmiselle tarjottuja palveluita. Myöskään yhdistysten tarjoama digitaalinen tuki ei näytä tavoittavan muistisairautta sairastavia henkilöitä.

Järjestömme ja jäsenemme ovat korona-aikana tehneet digiloikan. Yhdistysten hallinnon kokoukset ovat siirtyneet digitaalisiksi, (yhdistyslain ajantasaistaminen), samoin jäsenille tarjottava vertaistuki-tiedotus ja neuvonta on pitkälti siirtynyt digitaalisiksi hyvin lyhyessä ajassa. Omaiset, läheiset ja ammattihenkilöt ovat valtaosin siirtyneet digitaalisten palvelujen käyttöön. Näin paikasta ja ajasta riippumaton digitalisaatio on lisännyt ihmisten osallistumismahdollisuuksia ja tasavertaistanut toimintaan osallistumista. Nyt opitut käytännöt jäävät osiltaan järjestötoiminnan osaksi.

Digiloikasta uusi normaali väliraportissa ei juuri oteta kantaa digitaalisten välineiden käyttäjälähtöisyydestä ja välineiden helppokäyttöisyyden lisäämisestä. Henkilöt, joilla on lieviä kognition vaikeuksia tai muita toimintarajoitteita tai iän tuomia rajoitteita tarvitsevat nykyisellään tukea esim. neuvotteluyhteyksien käytössä. Nyt tukea ovat tarjonneet esimerkiksi järjestöjen työntekijät. Tämä on mielestämme kuitenkin myös väline- ja ohjelmisto-ongelma. Esimerkiksi helppokäyttöisten vuorovaikutuksellisten neuvottelujärjestelmien kehittämistä tarvitaan edelleen.

Tamminen Anna
Muistiliitto ry - Järjestötoimi